

- *Про результати виконання цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Науково-технічне, нормативне та інформаційне забезпечення створення гнучкої та адаптивної Об'єднаної енергетичної системи України» («Об'єднання-2»)* (доповідач — академік НАН України Б.С. Стогній)
- *Явище акустичної емисії в оцінюванні пошкодженості елементів конструкцій* (доповідач — член-кореспондент НАН України В.Р. Скальський)
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України* (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 30 грудня 2015 року

Перед початком засідання Президії НАН України академік НАН України Б.Є. Патон вручив державні нагороди України групі провідних учених наукових установ Національної академії наук України.

* * *

Під час засідання Президії НАН України члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь голови Наукової ради цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Науково-технічне, нормативне та інформаційне забезпечення створення гнучкої та адаптивної Об'єднаної енергетичної системи України» («Об'єднання-2») академіка НАН України **Бориса Сергійовича Стогнія** про результати виконання цієї Програми (див. докладніше на с. 54).

За програмою «Об'єднання-2» впродовж 2013—2015 рр. було виконано 32 наукові проекти із залученням 10 академічних інститутів із трьох відділень наук НАН України, а саме: фізико-технічних проблем енергетики, ядерної фізики та енергетики, економіки. У доповіді було наведено вагомі результати, отримані під час виконання Програми, які можуть сприяти створенню в Україні сучасної електроенергетичної системи та її об'єднанню з європейськими енергосистемами.

Загалом завдяки виконанню програми «Об'єднання-2» зроблено важливий крок у вирішенні проблем науково-технічного забезпечення необхідного рівня моніторингу та діагностики в Об'єднаній енергетичній системі України, оновлення і модернізації основного енергетичного обладнання та установок, поліпшення екологічних показників енергетики з використанням сучасних інтелектуальних технологій. За результатами виконання Програми виготовлено 10 промислових зразків, 8 дослідно-промислових та експериментальних зразків, 30 лабораторних зразків систем, приладів та комп'ютерних програмних продуктів. Ці розробки або вже впроваджено в практику, або вони перебувають на стадії впровадження. Крім того, розроблено 5 нормативно-технічних

Доповідь академіка НАН України Бориса Сергійовича Стогнія

документів, опубліковано 9 монографій і 189 статей, зроблено 80 доповідей на конференціях, отримано 7 патентів, підготовлено 11 аналітичних записок та рекомендаційних матеріалів з питань науково-технічного забезпечення ефективного функціонування електроенергетичних компаній країни.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, заступник Міністра енергетики та вугільної промисловості України О.Д. Светелік, завідувач відділу Інституту технічної теплофізики НАН України академік НАН України А.А. Халатов, заступник директора Інституту вугільних енерготехнологій НАН України доктор технічних наук І.А. Вольчин, академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України, директор Інституту електродинаміки НАН України академік НАН України О.В. Кириленко, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків.

У виступах було зазначено, що проблема необхідності поєднання для паралельної роботи Об'єднаної енергетичної системи України та енергосистем Європейського Союзу постала вже давно. Важливим кроком на цьому шляху стало створення Бурштинського енергетичного острова — частини енергосистеми України, яка вже понад 10 років працює паралельно з Європейською об'єднаною енергосистемою.

Нещодавно держава зробила ще один рішучий крок у цьому напрямі — підписано Угоду про асоціацію України з Європейським Союзом, де співробітництво в енергетичній сфері є одним із головних пріоритетів.

Установи Національної академії наук України беруть активну участь у науково-технічному забезпеченні робіт, пов'язаних з підготовкою об'єднання енергосистем за програмою «Об'єднання-2». Уже одержано вагомі результати з реконструкції та оновлення основного енергетичного обладнання, інформаційного забезпечення та підвищення екологічності енергетики України загалом.

Проте Президія НАН України наголосила на тому, що на сьогодні залишаються невирішеними ще низка важливих науково-технічних проблем, пов'язаних з реалізацією умов інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України з європейськими енергосистемами. Подальшого розвитку потребують питання забезпечення необхідного рівня керованості та надійності роботи Об'єднаної енергосистеми України, приведення нормативно-технічної бази України у відповідність до європейських вимог. Зважаючи на це, було висловлено думку про доцільність започаткування нової цільової програми наукових досліджень НАН України «Науково-технічні основи енергетичного співробітництва між Україною та Європейським Союзом» («Об'єднання-3»). У процесі її формування та подальшого виконання необхідно приділити серйозну увагу впровадженню розробок, а також зміцненню контактів з вітчизняними електроенергетичними компаніями.

* * *

Далі учасники засідання заслухали наукову доповідь заступника директора Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України члена-кореспондента НАН України **Валентина Романовича Скальського** на тему «**Явище акустичної емісії в оцінюванні пошкодженості елементів конструкцій**» (див. докладніше на с. 59), в якій було висвітлено нові важливі результати досліджень, отримані науковцями Інституту в галузі технічного діа-

гностування виробів і елементів конструкцій. Ці результати спрямовано переважно на створення сучасних методологічних засад та засобів для оцінювання і моніторингу стану об'єктів тривалого експлуатування і підвищеної безпеки.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, головний технолог ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод» В.Р. Бас, начальник Управління експлуатації нафтоперекачувальних станцій і морських об'єктів — головний механік ПАТ «Укртрансффта» НАК «Нафтогаз України» кандидат технічних наук Р.М. Басараб, директор Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України академік НАН України З.Т. Назарчук, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев, академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України, заступник директора Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України академік НАН України Л.М. Лобанов.

У виступах було наголошено, що нинішній стан окремих галузей промисловості України потребує невідкладного використання новітніх методів діагностування обладнання і конструкцій, відповідальних інженерних об'єктів та споруд. Для цього необхідно ширше розвивати нові вимірювально-діагностичні засоби неруйнівного контролю. У Фізико-механічному інституті ім. Г.В. Карпенка НАН України завдяки застосуванню нових підходів механіки руйнування матеріалів до розв'язання динамічних задач теорії тріщин останнім часом спостерігається потужний розвиток методології акустико-емісійного діагностування. Роботи з цього напрямку виконуються на високому науковому рівні і отримують схвальні відгуки інженерів-практиків. Впровадження нових методів діагностування у нафтотранспортній, дорожній та залізничній галузях уже дає досить значний економічний ефект, який на сьогодні оцінюється у сотні тисяч гривень. Наведені у доповіді наукові результати, отримані в рамках виконання загальноакадемічної програми «Ре-

Доповідь члена-кореспондента НАН України Валентина Романовича Скальського

сурс», дають змогу вдосконалити нормативну базу з надійності та безпеки експлуатації технологічного устаткування і конструкцій тривалого експлуатування.

Президія НАН України зазначила, що роботи зі створення новітніх технологій акустико-емісійного діагностування стану відповідальних об'єктів підвищеної безпеки у промисловому секторі вітчизняної економіки необхідно розвивати і надалі. Насамперед це стосується технологічного процесу моніторингу стану корпусів ядерних реакторів, що потребує впровадження наявних методичних напрацювань.

* * *

Члени Президії НАН України заслухали та кож інформацію про:

- першочергові заходи з реалізації в НАН України завдань, поставлених Президентом України П.О. Порошенком на зустрічі з ученими 25 грудня 2015 р.;
- проведення спільного засідання Президії НАН України та Колегії МОН України 28 грудня 2015 р.;
- організацію виконання в НАН України Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»;
- бюджет НАН України на 2016 р.;
- цільову фінансову підтримку молодих учених, які виступали з науковими повідомленнями на засіданнях Президії НАН України в 2015 р.;
- започаткування конкурсу на найкраще книжкове видання НАН України;

- реорганізацію наукових періодичних видань НАН України у зв'язку з неможливістю здійснення науковими установами, що розташовані на тимчасово окупованій території України, випуску наукових журналів та збірників НАН України.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Погоджено призначення:

- доктора фізико-математичних наук **Назарова Олексія Миколайовича** на посаду завідувача відділу функціональних матеріалів і наноструктур Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України;
- доктора фізико-математичних наук **Синюкова Юрія Михайловича** на посаду головного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України;
- доктора геолого-мінералогічних наук **Зернецького Бориса Федоровича** на посаду головного наукового співробітника Інституту геологічних наук НАН України;
- доктора геолого-мінералогічних наук **Краюшкіна Владілена Олексійовича** на посаду головного наукового співробітника Інституту геологічних наук НАН України;
- доктора біологічних наук **Жиляєва Геннадія Георгійовича** на посаду головного наукового співробітника Інституту екології Карпат НАН України;
- доктора політичних наук **Римаренка Сергія Юрійовича** на посаду головного наукового співробітника Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України;
- кандидата історичних наук **Антошок Тетяни Дмитрівни** на посаду завідувача відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- ректора Національної академії статистики, обліку та аудиту члена-кореспондента НАН України

Осауленка Олександра Григоровича за багатолітню плідну працю, вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень в галузі статистики і державного управління та підготовку висококваліфікованих наукових кадрів — фахівців обліково-економічних спеціальностей.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- завідувача відділу Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» доктора геологічних наук **Верховцева Валентина Геннадійовича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень структурної геології України, геології урану і супутніх елементів, неотектоніки;
- провідного спеціаліста Відділу охорони праці та охорони Управління справами НАН України **Косеньку Надію Іванівну** за багатолітню сумлінну працю, відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків та вагомий професійні здобутки;
- молодшого наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України, голову Ради молодих вчених при Відділенні фізики і астрономії НАН України, кандидата фізико-математичних наук **Безвершенку Юлію Василівну**; старшого наукового співробітника Інституту фізики НАН України, заступника голови Ради молодих вчених при Відділенні фізики і астрономії НАН України, кандидата фізико-математичних наук **Сененка Антона Ігоровича**; наукового співробітника Інституту молекулярної біології і генетики НАН України, голову Ради молодих вчених при Відділенні біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України, кандидата біологічних наук **Скорохода Олександра Миколайовича** за плідну працю, особисті творчі здобутки у наукових дослідженнях та активну участь у роботі рад молодих вчених при відділеннях НАН України.

За матеріалами засідання підготувала О.О. МЕЛЕЖИК